

morajo postati občestvena last in program skupnosti, če naj ne izginejo brez koristi v pozabo in neučinkovitost.

Uverjeni smo, da bomo s to rubriko ustregli vsem, ki iščejo pobud v stvarnem in formalnem pogledu, ki so prepričani danes samim sebi ter izgubljajo čestokrat premnogo dragocenega časa s poskusi, ki za druge niso več poskusi, z iskanjem tozadavne literature, ki je bila že mnogim sodelavcem dragocen voditelj v njihovi praksi, ter končno z izsledovanjem zakonov družabnega dogajanja, ki jih

je vnetost nepoznatih raziskovalcev našega vaškega življenja na osnovi statističnega in zgodovinsko-razvojnega gradiva že zbrala in komentirala za vse javne delavce na ozdravljenju našega podedelja.

Geslo »Vsi za enega, eden za vse« velja tudi za to naše delo.

Z željo, služiti ljudstvu, iz katerega smo izšli in kateremu so kljub vsemu posvečeni vsi naši napori in ves naš nezlomljiv optimizem, vabimo vse zainteresirane tovariše in tovarišice k skupni tribuni v »Naši vasi«.

Resolucija brezposelnih učit. abiturientov

Na širši seji brezposelnih učiteljskih abiturientov sekcije JUU v Ljubljani je bila sprejeta resolucija, ki bo predložena predstavnikom oblasti in naši javnosti. Glasi se:

1. V dravski banovini je 790 brezposelnih učit. abit., ki čakamo v nevzdržnem socialnem položaju za namestitve po več let in v tem brezdelju postajamo vedno bolj neodporni raznim škodljivim vplivom. Apeliramo na merodajno oblast, da pospeši našo nastavitve. Če je radi proračunskih nemožnosti nemogoča, naj nas nastavi oblast iz sredstev bednostnega fonda. Sredstva, ki bi se porabila za naše prejeme, bi bila bogato naložen kapital za narodno prosveto. V dravski banovini manjka 200 učiteljev in obstoja zato nujna potreba, da se takoj, bodisi iz sredstev državnega proračuna, bodisi iz sredstev bednostnega fonda, postavi 200 brezposelnih učiteljev in učiteljic.

2. Narodna prosveta zahteva, da se stalež učiteljstva poveča ter s tem omogoči 790 brezposelnim abiturientom eksistenca. S postavitvijo teh bi ljudska izobrazba ne trpela radi pomanjkanja učnih moči.

3. Postavitve učiteljev naj se vrši zgolj iz socialnih vidikov. Postavijo naj se v prvi vrsti abiturienti in abiturientke iz let 1931., 1932., 1933. in pozneje po vrsti drugi, pri čemer naj se upoštevajo socialno šibkejši pred bolj situiranimi. Na postavljanje učiteljev(ice) novincev naj ne vplivajo nobeni drugi kot socialni oziri.

4. Poleg proračunske nemožnosti, ki se navaja kot glavni vzrok za nenastavitve novincev, so gotovo glavna ovira pri tem tudi

oni učitelji, ki so že dosegli svojo službeno dobo, a si ne upajo prositi za upokojitev, ker obstoja pri sedanjih praksih urejevanja njihovih pokojninskih prejemkov nevarnost, da morajo brez sredstev čakati po več mesecev na končno ureditev.

Radi tega se obračamo na pristojno oblast z nujno prošnjo, da se uvede v smislu obstoječih zakonov v tozadavno administrativno prakso ekspeditivnejša likvidacija pokojninskih prejemkov.

Preko sto novincev bi bil na ta način omogočen takojšen nastop službe.

5. Učitelji, ki so odslužili kadroški rok ter prekinili zato svoje službovanje radi vršitve svoje državljanske dolžnosti, morajo čakati vedno skoraj leto in več na zopetno namestitve.

Opozarjamo pristojne oblasti na to dejstvo ter prosimo, da se uredi to vprašanje čimprej tako, da se bodo mogli po odslužitvi roka v stalnem kadru takoj vračati na prejšnja službena mesta.

6. Za vse one abituriente, ki bi kljub predlaganim možnostim morali še čakati na nameščenje, pa želimo, da bi se jim prirejali razni praktični tečajji, kjer bi mogli svoje zgolj teoretično znanje ohraniti in s prakso izpopolniti.

Pri vseh teh predlogih nas vodi moreča skrb za naše telesno in moralno zdravje, za dobrobit naroda, kateremu smo z veseljem pripravljeni žrtvovati svoje mlade moči.

Prepričani smo, da ne bosta preslišana niti naša prošnja po delu in kruhu, niti klic našega mladostnega optimizma.

Splošne vesti

PRIJATELJEM IN ZNANCEM!

Ob priliki svojega odhoda v Beograd nisem utegnil stisniti v slovo roke vsem prijateljem in znancem, ker mi je bil čas prekratke. Zato se tem potom poslavljam od njih, ko zapuščam Ljubljano in dravsko banovino. Istanto naj velja ob tej priliki moj pozdrav vsemu članstvu sekcije JUU za dravsko banovino.

Vsem se zahvaljujem za njihovo sodelovanje in podporo, ki sem je bil deležen od poedincev in od sreskih društev v dobi svojega dela pri sekciji JUU. V veliko zadoščenje mi je dejstvo, da je stanovska linija tako globoko zakoreninjena v članstvu, kar je posebno važno v težkih momentih, ki se pojavljajo v borbi za ustvaritev naših stanovskih idealov. Globoko sem prepričan, da bodo prišli do spoznanja prej ali slej tudi oni, ki danes še ne vidijo v neodvisni stanovski liniji organizacije in njenega članstva edino pravi pota in edine rešitve za učiteljski stan. Malo jih je sicer na eni in na drugi strani,

vendar mnogo gorja povzročajo tako ogromni večini učiteljstva, ki ji je neodvisnost učiteljskega stanu stanovska zavest in značaj ter blagor šolstva in prosvete nad vsem drugim.

Se v večjo vzpodbudo mi je dejstvo, da se danes, po desetih letih učiteljstva vse države oklepa potov in idealov, ki jih je pokrenilo slovensko učiteljstvo leta 1926. Na tem torišču se hočem oddolžiti vsem članom, ki so ostali tudi v praksi zvesti načelom in idealom Deklaracije.

Moje stremljenje bo šlo za tem, da bo med učiteljstvom čimprej zavladalo zadovoljstvo in mir, kar je potrebno za uspešen prospek šole in narodne prosvete, v korist naroda in države.

V tem pravicu bom vračal članstvu žrtve za žrtve in zvestobo za zvestobo!

V Ljubljani, dne 20. oktobra 1936.

Ivan Dimnik,
predsednik JUU.

Čudne sanje

Včasih imamo ljudje res čudne sanje. V vseh nemogočih in nelogičnih zvezah ustvarjajo dnevni vtisi najprejudnejše slike, da se po prebujanju zahvalimo Bogu, da so bile samo sanje.

Tako je bilo pred kratkim s menoj. Sonce je sijalo in vendar je bilo naokrog temačno, nekako žalostno. Od nekod se je pojavila krsta z ogromno množico upadlih in zaskrbljenih temnih senc. Močne roke so jo nesle, a zgedalo je, da so jo nesli tudi vsi trudni obrazi, katerih je bilo vedno več. Nepozabna slika: nad morjem strlih src in stisnjenih pesti je krsta sama plavala po težkem vzduhu.

Grob. Kopači so sedeli in igrali neko igro s tako vnemo, da niso videli žalostnega spreveda.

Obstali smo.
»Za vašo dušo še nimamo groba, mnogo prekmalu je umrla. Pojdite naprej!« so odgovarjali kopači.

Sence so zajokale. »Res je prekmalu umrla, a tako ljuba nam je, da ji hočemo dati mir v črni zemlji.«

Zapelji so krampi in lopate, jama se je širila v neskončne razsežnosti.

»Zakaj?« so siknile sence.
»Vaša bolelost je tako velika, da moramo skopati velik grob. In globok mora tudi biti, da se ne povrne nikdar več.« je odmevalo iz globočine jame.

Močne roke so popustile, krsta je zdrknila v prepad. Tedaj se je zgodilo nekaj čudnega, le v sanjah mogočega. Iz globočine smo zaslišali stokanje žebijev in škripanje mrtvaškega pokrova. Strmeli smo v grob, iz katerega se je dvigal duh umrlega življenja. Rasel je tako, da je napolnil ves prostor okoli sebe in tudi notranjost vseh pogrebcev. Visoko je dvignil svojo roko rekoč z glasom groma: »Morilce bo poplačal sam Bog, ki dobro plačuje in hudo kaznuje!«

Sklonili smo glave, upognili hrbte v bojazni prav do zemlje in skrili čela v svoje dlani iz strahu, da si ne bi čitali raz njih misli o morilcu. Tako so stale sence polpe duha umrle duše, polne bolečine in besa, dokler se ni z velikanskim truščem pogreznila prikazen nazaj v globoki grob. Gomila je rasla in rasla, od nekod so privlekli ogromen kamen z napisom: »Tu počiva naša bolečina!« in ga zavalili na njo.

Kako strašen je bil ta grob z ogromno gomilo in težkim kamnom.

Sence so se zgubile in zbudil sem se.

Ne verujem v vraže in tudi babjeveren nise, pa sem se vendar odpravil k razlagalki sanj v beraško predmestje našega kraja. Našel sem jo čepečo pred stekleno bučo. Povedal sem ji svoje čudne sanje; ona je pa bulila v bučo, da me je bilo v resnici strah.

»Glejte,« je spregovoril skoraj okameneli obraz, »vse vidim. Množica senc... tovarištvo; krsta nad njo... skupen cilj; bolečina... trpljenje...«

»Strašen molk.«

»Grob vidim. To pomeni, da imate sovražnike... čakajte... velikanska gomila... to je združena moč in pogin sovražnika.«

Končala je, obraz ji je zopet okamenel. Bil sem tako zamišljen, da nisem opazil njene stegnjene suhe roke, ki je zahtevala plačilo.

Molk.
Plačal sem in odšel v šolo z mislijo na sveto žrtve.

Vir.

Krizantema na grob tovarišici Mariji Klavsovi

Krasna jesenska nedelja je bila. Sonce je še z vso močjo obsevalo cvetoče ajdove njive in poljubljalo dozorevajoče grozdje. Dalje po vrtovih so sklanjale svoje težke glave in vsepovsod je kipel življenje.

ALI ŽELI UČITELJSTVO ZOPET TAKE ODBORE NA ČELU SVOJEGA UDRUŽENJA?

Prav je, da se včasih ozremo tudi v preteklo dobo našega udrženja. »Narodna prosveta« št. 14 priobčuje sledeča zanimiva primera:

Damjan Rašić Beograd Kralja Miljutina 66 Zagreb 862 25. XI. 29

(Brzojavka)

Strankarski in stanovski opozicionalec Rude Orešković je določen za preglednika šol sreza Đurdevac. Protestiraj in prepreči, imaš naš predlog

Logomerac

Spoštovani gospod minister!

Od Jugoslovenskega učiteljskega udrženja, sekcije za savsko banovino, smo dobili brzojavno poročilo, da je z odlokom ministrstva prosvete določen za preglednika šol sreza đurdevskega g. Rude Orešković, kjer prosijo, da bi on ne izvršil pregleda, ker tega položaja z ničemer ne zasluži, marveč naj se določi za to kaka druga oseba.

Dostavljajoč Vam, gospod minister, gornje poročilo omenjene sekcije, čast nam je zaprositi, da se njihovi želji ustreže in za pregled šolskega dela učiteljstva določi druga oseba.

Sprejmite, gospod minister, izraze našega odličnega spoštovanja.

Predsednik
Jugoslov. učit. udrženja:
D. Rašić

Zapisnik

odbora za resolucije, izvoljenega na izredni skupščini Jugoslovenskega učiteljskega udrženja, sekcije za drinsko banovino, 16. X. 1933.:

2. Vsi prisotni z indignacijo soglasno odklanjajo podtikanje g. Rašića o anacionalnosti učiteljstva vzhodno od Drine in sklenejo, da članstvo te sekcije ne bo sodelovalo z izvršnim odborom toliko časa, dokler mu načeljuje Damjan Rašić.

Člani:

Vojislav Nešić, l. r.
Dušan Savić, l. r.
Aleksander Paunković, l. r.
Dragoljub Veljanović, l. r.

— Poverjenikom Slovenske šolske matice. Odbor Slovenske šolske matice najtopleje in najvljudneje naproša svoje poverjenike, da začno zopet z delom za Matico. Kakor je razvidno iz objavljenega programa za l. 1936., bo poverjenikom radi aktualnih knjig lahko pridobiti čim več članov, mogoče pa se bo posrečilo celo pridobiti nekaj novih. Vsaj vse šole naj bodo članice Matice. Poverjenike prosimo, da nam pošljejo seznam članov vsaj do 1. decembra, da bomo mogli določiti naklado knjig. Odbor Slovenske šolske matice se vsem poverjenikom najiskrenejše zahvaljuje za dosedanje delo in jih najtopleje prosi, da tudi letos z vso ljubeznijo do pedagoške knjige poagitrirajo za Matico. — Odbor Slovenske šolske matice.

»Ne pustite, da se med mladino širi laž in potuhnjenost. Ni večjega zla od laži in potuhnjenosti pri človeku!«

Kralj Peter I. — učiteljem 6. avg. 1903.

— Letni in tedenski podrobni učni načrti. V zadnjem času sem prejel toliko prošenj za načrte strnjene pouka, da vsem odgovarjam tem potom: Letni kakor tudi podrobni tedenski učni načrti bodo izšli v kratkem v tisku. Tako bo vsakemu najbolje ustrezno. E. Vranc.

Naš pravi domači izdelek!

— Brez akontacije. »Od malega in skromnega pohištva, moje edine imovine, ni ostala niti stojica cela; otroci so mi goli in bos, moja in ženina obleka je že doslužila svoje. Tri premetstve v poldrugem letu. Dolgovi za selitev se višajo, rastejo obresti, a niti dinarja akontacije nisem dobil...«

»Resnično, za hlapca nisem rojen. Morda bi bil rad napojen in nasičen, morda bi bil rad sladko počival pod gospodarjevo streho, ali moje koleno je tako ustvarjeno, da se ne upogne rado; ne uboga, pa če mu sam ukažem. Ni bilo treba, da ste mi prišli naznanit, sam sem vedel, kakšna sodba mi je govorjena. Za mučenca nimam veselja, za junaka ne daru; ali zgodi se, kar se mora zgoditi — oskubite jastreba, v goloba je le ne bo spreminil; in naj se škrjanec devetkrat zakolne, lajal ne bo nikoli. Pokazali ste mi, kaj je moj posel — iz hlapcev napraviti ljudi; pa če le enemu odvzem roke in pamet, bo dovolj plačila.«

Ivan Cankar, Zbrani spisi 14. zvezek str. 269.

— Z najvišjim odlikovanjem. »Sem stalen šolski nadzornik z 32 službenimi leti v V. položajni skupini. Brzojavno sem nujno premeščen v zelo oddaljen srez. Oddvojen sem od žene učiteljice in otrok, ki se šolajo. Sem rezervni podpolkovnik, odlikovan s Karadordevo zvezdo z meči, redom častne legije, redom sy. Save. — Nikakega prestopka, nikake krivde...«

VSEM!

Prosimo vse tovariše in tovarišice, brezposelne in zaposlene, da sodelujejo z aktualnimi in sodobnimi članki v rubriki »Naš glas«. Prosimo, da nam sporočite svoje mnenje in predloge radi spopolnitve. Vsem izvršljivim željam čitalcev bomo z veseljem ustregli. — Uredništvo.

»Omejevanje tiska — je bič svobode.«

Robespierre.

na svojo pot. A iz tvojih pisem slutim, da so padli prvi strelji iz zasede na ponosnega orla, ki je meril svojo zračno sončno pot in da že padajo prve kaplje krvi iz njegovih ranjenih perutni na črno zemljo. Nisi prvi ne zadnji. Nešteto jih je hodilo že isto pot, imelo iste ovire in pritožbe. Molčali so in si sami za silo zacelili rane, vendar spomin nanje je ostal neizbrisen. Zato imamo ravno v našem stanu toliko zagrenjenih ljudi kot morda v nobenem drugem. Le vprašaj starejšega tovariša, kaj je moral že v svojem življenju preстати. Nekoč mi je eden izmed teh rekel: »Rad sem bil v šoli, veselilo me je delo — a če bi se še enkrat imel odločiti za kak stan, bi gotovo ne izbral učiteljskega. Kar mora prestat učitelj, to presega moči navadnega zemljana. Drugi tovariši mojih let mi zatrjujejo isto, pa so med njimi sončne narave, rojeni optimisti.« — Tako sivolasi, v življenjskih izkušnjah utrjeni tovariši.

Marsikaj se je sicer danes že izpremenilo, prišlo so pa nove, do teh dob neznane težave, ki jih hočem omeniti v sledečih vrstah, ker si me s svojimi pismi naravnost vzpodbudil k temu.

I.

Ne soglašam popolnoma s teboj glede enorazrednice. Res imaš več dela kot tam, kjer si lahko tovariši vzajemno pomagajo. Pravim: tovariši. Niso pa vselej ljudje, ki delujejo s teboj na isti šoli, tvoji pravi tovariši. Če si upravitelj, nosiš odgovornost za vse, kar se na šoli dogaja. Mnogi tega nočejo razumeti. Vidijo edinole sebe in če si še tako prizanesljiv, se bo našel še vedno kdo, ki bo to tvojo dobroto izbraljalo do skrajnosti. Rahel tovariški migljaj mu že daje povod, da spravi za hrbtom na dan vse tvoje čisto človeške slabosti in doda iz svoje okužene fantazije snovi za razgovore po javnih lokalih. Pelji se v prostih dneh po železnici ali v avtobusu, ali sedi v kavarno sredi Ljubljane, pa

Pisma mlademu tovarišu

Prijatelj, tvoja pisma mi dajejo povod, da odgovarjam nanja javno. Saj zadevajo tvoje stiske in nadloge nas vse in nič ni slabšega kot naš molk in zapiranje vase, da si še s tem grenimo bridko sedanjost.

Nikakor si ne domišljam, da bi mogel dati s tem odgovorom kako uspešno zdravilo tvojim obtožbam. Težave, ki se moramo boriti z njimi dan za dnem, naj bodo le javen dokument naše, ne še pravilno ocenjene dobe. Spomniti te hočem le na mnoge najine razgovore, preden si odhajal na prvo službo. Videl sem te, s kakim idealizmom si se pripravljal

— **Jadranski dan** — praznik našega morja bodo 31. oktobra po odredbi kraljev. banske uprave proslavile vse šole v banovini. Proslavile pa ga bodo prav tako tudi vse šole po ostalih banovinah. Sekcija Pomladka Jadranske straže v Ljubljani je poslala na vse organizirane šole v I. okrožnici PJS potrebna navodila, naknadno pa še tiskana predavanja v to svrhu. Ugledna šolska upraviteljstva in poverjeničstva PJS Sekcija najvljudneje prosi, naj blagovolijo poskrbeti za čim dostojnejšo in slovesnejšo proslavo praznika našega morja! Pomladka JS, ki bi tiskane predavanja ne bil prejel, naj ga nujno zahteva pri Sekciji PJS, Ljubljana, Tyrševa 1a/IV.

— **Živi izviri.** Šolskim ter učiteljskim knjižnicam kakor tudi posameznikom priložimo nabavo knjige »Živi izviri«. Subskripcijski termin je podaljšan do 15. novembra. Vse ostalo je bilo najavljeno v prospektih, na kar ponovno opozarjamo.

— **Tovariši(-ce)!** Podoželjsko dekletu, pridno in pošteno, s približno 16 leti starosti, ki je sposobno primitivnega šivanja, dobi pri boljši rodbini v Ljubljani primerno zaposlitev za vsa

hišna opravila. Cenj. tovariše(-ice) prosim, da me obvestite o tem, s potrebnimi podatki in s priporočili. Rado Grum, Ljubljana, Franciškaška ulica 6. — Za uslugo vsem prav lepa hvala!

— **Letošnje Vodnikove knjige**, ki izidejo ob koncu t. m., je krasno opremil znani naš slikar prof. Mirko Subic. Pratico pa sta poleg njega ilustrirala tudi prof. France Podrekar in slikar-grafik Elko Justin. Ljubitelji tepe knjige, ne odlašajte! Javite se brž poverjeniku v svojem kraju ali pa naravnost pisarni Vodnikove družbe v Ljubljani, Knafličeva ulica 5, pritličje, desno!

— **Gg. poverjenikom(-icam) Vodnikove družbe.** Vse one gg. poverjenike(-ce), ki še niso poslali nabiranih pol. prav vljudno prosijo Vodnikova družba, da naj pole določiljo čimprej, da more pisarna pričeti z ekspedicijo letošnjih družbenih knjig.

— **Tovariši(-ce),** nekateri ste prejeli po pošti knjižico »Zastonj je upala«. Nekaj jih je med vami, ki knjižice še do danes niste vrtili, ne plačali. Storitve to čimprej s priloženo položnico št. 14.778!

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— **Na okrožnico**, ki jo je po vesteh v »Slovenec« od dne 18. X. širila združena opozicija in kjer stoji med drugim: »Na stotine in tisoče uradništva so premestili, ker noče z jezuzalcem. Čez 20 milijonov znašajo premeščenost stroški, delovni ljudje pa stradajo...«. Na to odgovarja »Slovenec«: »Na tisoče ljudi slovenskega imena in značaja je bilo pod JNS premeščenih...«. Ko pa je sedanji režim popravil nekaj krivih in premeštil v bližje kraje nekaj državnih nameščencev, ki so ali sami prosili za premešitev, ker so uvideli, da jih ljudstvo ne mara, ali pa take, ki so državno avtoriteto oškodovali s svojim življenjem, s koruzništvom, pijančevanjem in lenobo, ali pa take, ki so bili tako osvobodeni, ker so med jnarskim režimom ljudi denuncirali, jim škodovali ter jih pri volitvah javno in brez sramu goljufali. Ko je sedanja vlada kakega takega premeštila, je pa ogenj v strelhi! Saj verjamemo, da so koruzniki in pijanci bili najbolj prikladno orodje jnarskim metodam, ki pa jih je konec!«

— **Stoletnica šole** v Stogovcih je bila 15. X. (»Marib. večernik«) 14. X.

— **Nemčija ukinja verske šole.** 1676 redovnic-učiteljice bo vrženih iz 400 učnih zavodov. Država bo začela odslavljati redovnice s 1. januarjem prihodnjega leta. Pripravljena je obdržati le one, če medtem zadostijo predpisom uradniškega zakona in če na miren način pretrgajo svoje zveze z redom. (»Slovenec« 16. X.)

— **Govor senatorja Puclja**, ki ga je imel na grobu tragično preminule tovarišice Mrakove, skuša ironizirati »Slovenec« od 15. X.

— **Sam je hotel biti premeščen** tov. V. P. — tako piše »Slovenec« od 15. X. Zupnika, da je prosil, naj intervenira. Mastno priobčuje list tale pasus prošnje: »Moji vzgojni uspehi pri šolski mladini so enakih ničli. Prav nikake avtoritete nimam več in vsled tega tudi ne volje za nadaljnje delo na sedanjem službenem mestu... Med ljudstvom in šolo je globok, skoro nepremostljiv prepad... Sedanje razmere so nevzdržne! Zato si v interesu tukajšnje šole in sebe samega želim proč od tod... Če bi bil premeščen na zadnjo hribovsko enorazrednico, nič zato!«

— **Nov dom za slepe otroke** dobimo v Mengšu. »Slovenec«, 15. X.

— **Višjo gimnazijo v Murski Soboti** najbrž dobimo. »Slovenec« od 20. X. prinaša pismo ministra Kreka, ki se glasi: V sporazumu s predsednikom kraljevske vlade Vas obveščam, da bom predlagal postopno otvorenje višje gimnazije v Murski Soboti.

— **O naturalnih stanovanjih in stanarini učiteljskega narodnih šol** ima izčrpen članek »Samouprava« v svoji 8.-9. številki.

— **Število dijaštva na univerzi** vkljub križi letos ni padlo. (»Jutro«, 20. X.)

— **Vojaška vzgoja šolske mladine v CSR.** Prosvetno ministstvo sestavlja uredbu, po kateri bo v vseh češkoslovaških šolah uvedena vojaška predizobrazba. Za žensko mladino bo pa uveden pouk o vojaški upravi in o bolničarski službi. Vsi srednješolci se bodo morali obvezno učiti tudi pletanja in šofiranja. (»Sl. Naroda«, 19. X.)

— **Stalno komisijo na drž. konservatoriju** v Ljubljani je postavil prosvetni minister na predlog banske uprave za državne strokovne izpite za profesorje in učitelje ter strokovne učitelje na umetniški šoli do 1. oktobra 1937.

Učiteljski pravnik

— **Odgovor T. N. iz G. Z.** neučiteljem, poročenim učiteljicam ne pripada stanarina niti kurivo. — Za onih 8 mesecev, če ste bili takrat neomeženi, vam pripada stanarina in jo z vlogo zahtevajte od kraj. šol. odbora. Če vam ta prošnja odbije, pritožite se na sresko načelstvo in proti odločbi sres. načelstva na upravno sodišče.

— **Vprašanje I. R.** V šoli je samo upraviteljevo stanovanje. Ali pripada tudi meni stanarina, ako stanujem pri upravitelju. — **Odgovor!** Nesporo da, ker ima učitelj pravico do naturalnega — lastnega stanovanja ohranjenega do stanarine.

— **Vprašanje I. K.** iz Š. Ali imam kot pripravnica pravico do naturalnega stanovanja, ako sem na službenem mestu že II. leto,

ali po letih starejša tovarišica, ki je komaj prišla?

Odgovor! Pravico do naturalnega stanovanja imata obe, krajevni šol. odbor pa lahko nakaže stanovanje eni ali drugi.

VAŽNE RAZSODBE DRŽ. SVETA.

V. Nastavniki meščanskih šol — prevedba po § 62/24 fin. zakona 1932./33.

Nastavniki meščanske šole B. N. je odbilo ministristvo prosvete prošnjo za prevedbo v VI. položajno skupino z rešenjem S. N. br. 13.306/34 z dne 4. II. 1936. — Proti temu rešenju se je imenovana pritožila na državni svet, ki je odločil z rzsodbo Br. 8683/36 z dne 30. III. 1936., da se mora prevesti po odredbi § 62/24 f. z. 1932./33. v VI skupino z dnem, ko je dovršila 15 let državne službe iz razlogov, ki jih navajamo dobesedno:

»Po § 62 t. 24 Fin. zakona za 1932/33 g. činovnici rasporedjeni po strukturah § 43 st. 2 čin. zak. od 31 III 1931 g. sa fakultetskom ili višjom stručnom spremom podle 15 godina službe (državne) prevode se u VI pol. grupu zvanja, koja su rasporedjena po strukturama po § 45 t. 3 (tri) č. z. a u vezi (257 t. 1. č. z. Iz ovoga zakonskoga propisa proizlazi da zakonodavac pod višom stručnom spremom nije mislio na višu stručnu spremu koja bi bila ravna fakultetskoj, jer da se to htelo, onda bi u tom slučaju bilo izrično navedeno »sa fakultetskom ili njoj ravnoj višjoj stručnoj spremi, međjutim kao se u pomenutom zakonskom propisu ne traži, da je viša stručna sprema ravna fakultetskoj, to proizlazi, da se »višom stručnom spremom« ima uzeti ona stručna sprema koja je viša od potpune srednjoškolske spreme po § 45 st. 2 č. z. Iz akata predmeta vidi se, da tužilja pored svršene učiteljske škole sa ispitom zrelosti ima osposobljenje za službu u (višim pučkim) gradjanskim školama, za dokaz čega podnosi svjedodžbu Državnog ispitnog poverjenstva za učiteljsku službu u višim pučkim školama u Zagrebu od 9 X 1919 g. br. 10 o položenom ispitu osposobljenja za (više pučke) gradjanske škole i da je na osnovu ovoga, a kao učiteljica gradjanske škole, dobila povišenje prinašateljnosti za 10% iz člana 7 zak. o činovnicama iz 1923 g., shodno presudi Državnog saveta od 13 IX 1926 g. br. 27.978.

Donošnjem pak pomenutog § 62/24 htelo se, da se nastavnici, koji imaju višu stručnu spremu od one koja je potrebna po Zakonu o narodnim školama za učiteljice narodnih škola, pošto imaju višu spremu od učiteljica narodnih škola, dati mogućnost većeg napredovanja. Za slične slučajeve postojala je ranija odredba u čl. 7 Zak. o čin. od 1923 god. po kojoj su službenici sa većom školskom spremom od one koje se traži za struku dobijali i veće prinašateljnosti, kakav je slučaj bio i sa tužiljom. — Imenovana je nakon položenog ispita osposobljena za (više pučke) gradjanske škole postavljena za nastavnicu više devojčake škole u Varaždinu, dekretom Pokrajinske uprave za Hrvatsku i Slavoniju od 8 XII 1919 g. br. 43.483.

Po ranijim zakonskim propisima ovaj »ispit osposobljenja za (više pučke) gradjanske škole« davao je kvalifikacije za nastavnice gradjanskih škola, sve do osnovanja nižeg tečaja pedagoških škola.

A da je pak ovaj »ispit osposobljenja« izjednačen sa nižim tečajem više pedagoške škole vidi se i iz odredbe § 60 t. 2 prelaznih naredjenja zakona o gradj. školama od 5 XII 1931 g., po kojemu se za nastavnice mogu prevoditi: svi dosadnji nastavnici (učitelji) gradjanskih škola koji su svršili nižji tečaj više ped. škole sa diplomskim ispitom, kao i oni koji su položili ispit osposobljenja za gradjanske škole, ili kojima je to zvanje pri-

znato po dosadanjim zakonima i zakonskim odredbama. Osim toga i Glavni prosvetni savet na svom 2005 redovnom sastanku od 26 aprila 1934 g. Sn. br. 305/34, dao je mišljenje, da tužilja ima višu stručnu spremu u smislu § 62 t. 24 Fin. zakona za 1932/33 god.

Sa izloženom položenu ispit osposobljenja za (više pučke) gradjanske škole ima se smatrati kao viša stručna sprema po § 62 t. 24 Fin. zak. za 1932/33 god.«

VI. Kontraktualci — priznanje položaja pri sprejemu u državnu službu.

Kontraktualni učitelj B. J. je bil sprejet v drž. službu in postavljen za uradniškega pripravnika z nad 3 leti službe.

Proti rešenju se je imenovani pritožil na državni svet, ki je odločil z rzsodbo br. 24.691/35 z dne 5. XII. 1935., da se tožba odbije, s tem da plača 400 Din takse.

Državni svet je utemeljil rzsodbo z razlogi, ki jih navajamo dobesedno:

»Osporenim rešenjem priznato je tužiocu za penziju vreme u iznosu od 3 god. 8 mesece i 26 dana koje je delom proveo kao učitelj u raznim krajevima Italije a delom kao kontraktualni učitelj u našoj državi.

Tužilac napada osporeno rešenje zato što je postavljen za činovničkog pripravnika a ne za činovnika IX grupe. Navodi da u smislu § 58 stav. 2 Zakona o činovnicima za vreme službe u Italiji i kontraktualnom službom u našoj državi ispunjava uslove iz §§ 12 i 13 pom. zakona i da je upravna vlast imala da ga postavi za činovnika IX grupe.

Navodi u tužbi su neosnovani. Po stavu 2 § 58 pri prelazu iz kontraktualne službe u službu gradjanskoga reda upravna vlast »može« da odredi grupu koju bi službenik mogao imati po ovom zakonu da je vreme kontraktualne službe proveo u službi gradjanskoga reda. Iz ove odredbe nikako ne proizlazi obaveza upravne vlasti da »mora« da odredi odgovarajuću grupu. Ovo naročito s obzirom na činjenicu da je zakonodavac upotrebio reč »može« kao i na stav 3 istog propisa.«

VII. Sprejem u državnu službu po nad desetletni prekinutvi.

Bivšemu učitelju B. V. je ministristvo prosvete z rešenjem O. N. br. 73.910 z dne 11. XI. 1935. odbilo prošnjo za ponovni sprejem u državnu službu. — Proti rešenju se je B. V. pritožil, a državni svet je tožbu zavrnil z rzsodbo Br. 4907/36 z dne 10. III. 1936. s tem, da plača tožilec takso 400 Din. Tožba je bila odbita iz razlogov, ki jih navajamo dobesedno:

»Po § 86 Zakona o nar. školama, učitelj koji je bio van učiteljske službe više od pet a manje od deset godina, može se ponovno primiti u učiteljsku službu, ako ponovo položi praktični učiteljski ispit i ako dokaže da njegov dotadanje vladanje i zanimanje neće škoditi učiteljskom pozivu.

Po ovom zakonskom propisu za ponovan prijem u učiteljsku službu, traži se pored ostalih uslova i taj, da je bivši učitelj bio van učiteljske službe manje od deset godina.

Iz akata predmeta utvrđuje se da je tužilac, a momentu donošenja rešenja o odbijanju molbe za ponovan prijem u službu, bio preko deset godina van učiteljske službe, pa shodno gore navedenom zakonskom propisu nije mogao biti ponovno primljen u državnu službu.

Neumestan je navod tužioca da u momentu podnošenja molbe još nije bio deset godina van učiteljske službe, sa razloga što za primenu § 86. pom. zakona nije odlučan moment podnošenja molbe, već moment donošenja rešenja, pošto od diskrecije upravne vlasti zavisi kad će se uzeti molba u postupak i po istoj doneti rešenje.«

boš čul same »nepristranske« sode skoro o vseh šolah v bližnji in daljni okoliči.

Na enorazrednici si kot kralj. Res je pouk v oddelkih težji, a ko se mu privadiš, ti postane igrača, seveda, če ni preveč otrok. To je prava delovna zajednica. Starejši pomagajo mlajšim, a ti pridobe marsikaj od starejših. Mi sploh radi pretiravamo in te varljive sode se ponavljajo v vseh mogočih referatih, pa ga ni, ki bi jih skušal ovreči. Spomni se samo na to, da so izšli skoro vsi naši najboljši možje iz oddaljenih enorazrednic. Ta jim je dala prvo in trdno podlago. In koliko samoukov raznih strok so nam dali ravno naši najbolj oddaljeni kraji. Danes temu ni več tako. Kmetski človek ne more več poslati svojega otroka v višje šole, ker bi mu en otrok uničil najbolj trdno posestvo. Tako bo ostal duševno in telesno najbolj zdrav človeški material za vsjo kulturo neizražen in prinesel morda v prihodnjih generacijah zopet zdravlega dotoka našemu propadajočemu inteligentnemu sloju.

Le pomisli na polpretekle in sedanje čase, koliko moralne gnilobe se je prijelo naše tako zvane boljše družbe. Dnevna kronika nam to dovolj jasno izpričuje, a največji grešniki pa ostanejo navadno zakriti s plaščem prizanesljivosti z ozirom na ugled stanu, sorodstva in na močne zveze. Moralna degeneracija se je pokazala zlasti o priliki sprememb raznih režimov, denunciacije, maščevanje, petolizništvo v zvezi z zajčjo strahopetnostjo, boji za stolčke — prav ista slika kot zadnja stotletja propadajočega rimskega imperija.

Vsega tega pristni slovenski človek ne prenese. To je že tuja daševnost, ki je še pred nekaj desetletji nismo poznali, vsaj v tako ostrih oblikah ne. Tudi v bivši monarhiji je bil večasih prišči silen, nezosen. A našli so se vedno pokonci- možje, ki se sili niso uklopili in so navadno končno zmagali. To so bile one trdne korenine iz naroda, ki jim ni bilo mar, če se po tolikih letih službe poprimejo zopet dela v očetovi hiši, kjer bi

našli še vedno skromen kos kruha in streho nad seboj. Od današnjih brezdomcev, snov izstradanih služabnikov in uradnikov, ki nimajo ničesar drugega kot papirnata spričevala, tega poguma seveda ne moremo pričakovati, kar je tudi opravičljivo zanje. Ni pa dobro za splošno moralo in za — državo. Kajti ta potrebuje močnih osebnosti, ki ne klonajo pred vsakomur in zlasti ne pred krivičnimi diktatorji. Slepa pokorščina je neredna človeškega dostojanstva in vodi samo v propast posameznika kot človeške družbe.

Znane so besede, ki jih je rekel moralno visoko stoječ državni uradnik svojemu prijatelju, ko je moral voliti proti svoji vesti: »Prijatelj, prosim te, pljuni mi v obraz, ker sem izdal sebe in svojo vest, edino na kar sem bil v življenju ponosen!«

V takem vzdušju je seveda pravemu človeku, zlasti idealnemu učitelju, ki hoče vzgajati poštene, iskrene in značajne ljudi, življenje že v tem oziru zagrenjeno in delovanje po vesti onemogočeno. Kako naj sičar vzgaja značaj, ko pa ljudstvo vidi, da mora vzgajatelj njegovih otrok dostikrat kloniti pred vaškimi in drugimi mogotci, ki bi mu sicer odjedli še borni košček že tako zagrenjenega kruha.

Vse to se v samotni vasi bolj čuti in opazi kot v večjem kraju, kjer se človek nekako izgubi v množici. Kajti politična demoralizacija je že zašla v zadnjo gorsko vas, ker imajo stranke v vsakem kraju svoje zaupne opazovalce. Ti delajo navadno največje zmedo v našem javnem življenju, ker iščejo največkrat le sami sebe, brez ozira na poštenje ter povzročajo s svojimi ovadbami posameznikom kot oblastem zmedo in neprilike.

Teh zajedavecev in podjedov današnje družbe bi se moral vsak pošten človek daleč ogniti. Če zaiše v njih mreže, boš lutka in ne kaže drugega kot da pospravi svojo ropotijo in se ogneš drugam.

To so slabe strani oddaljenih krajev. Dokler se učiteljstvo v vseh ozirih ne osamosvoji, toliko časa bo imela javnost pogum znašati se nad njim.

II.

Samota oddaljene gorske vasi sprva neprijetno vpliva na človeka. Lepo je, obiskati tako vas v nedeljo popoldne in se zopet vrniti, a stalno življenje v samotni vzbuja v človeku čut osamljenosti, robinzonstva. Z našimi kmetskimi ljudmi se da čisto lepo občeševati; tudi zanimivih opazovanj in spoznanj boš doživel, vendar se hoče človeku, ki je izšel iz drugačnega kulturnega ozračja, sebi enake družbe. Iskal je boš v prvi vrsti pri sosednih tovariših. Ako najdeš v njih prave tovariše in prijatelje, ti bo že s tem bivanje v samotni mnogo olajšano. Vse težave, ki tarjejo tebe in one, si lahko zaupate in svetujete drug drugemu, kako bi se rešili raznih nevšečnosti. Prijateljstvo s sosednimi tovariši zelo blagodejno vpliva tudi na sodbo ljudstva o našem stanu. Večkrat sem čul iz ust prestopnega človeka: »Še nam se lepo zdi, da se tako razumete med seboj.« Če zaidete slučajno vsi skupaj v veselo, spodobno družbo, nič za to. Slučaji pa naj nikoli ne postanejo navada, sicer bo sodba ljudstva hitro drugačna, da namreč iščete samo uživanja, ne pa prijateljske opore v raznih težavah.

V javnih lokalih razpravljati o naših zadevah je skrajno neokusno in tudi škodljivo. Marsikaka beseda da lahko povod za nadaljnje razmotiranje pri ljudstvu in končno nastane iz komarja slon, iz prenapljene besede pa cela afera, ki ustvarja napačne sode o celotnem stanu, ki smo sploh preglasni tam, kjer ni treba. Svoje zasebne stanovske zadeve obešamo večkrat na velik zvon, da žanjemo posmeh. Kjerkoli smo, je polno šolskega ozračja. Drugi stanovi nikoli ne razmotrivajo svojih zadev tako neženirano in se že s tem zavarujejo pred javno kritiko.

Na vasi ne dobiš navadno drugačne sebi enake družbe kot duhovnika. So med njimi

sicno dobri ter inteligentni možje. Občevanje s takimi je pač lahko in prijetno ter navadno v obojestranski užitek v vaški samotni. Seveda ne boš naletel vedno na take uvidneve možje. Če pa greš globlje, boš našel pri mnogem iz tega ali onega vzroka čut zagrenjenosti in boš po tem tudi mileje sodil njegovo ravnanje. »Kdor vse razume, vse odpusča,« pravi Francoz. Tudi ti boš lahko temu ali onemu odpustil, če nima primer socialnih čutov tako razvitih kot drugi. Pomisli moraš, da so sami brez družin in še zato dostikrat ne morejo z vso dušo živjeti v položaju trpečega človeka. So pa tudi med njimi že od narave in po samovoljni popolni altruisti. Mi sploh sodimo ljudi in stanove preveč po enem kopitu. Povsodi so dobri in slabi. Po teh lastnostih boš vedel uravnati tudi svoje razmerje do njih, ne pa po kakih drugih kriterijih ali kakih daljnih tujih interesih.

Na vsak način si moraš poiskati v samotnem kraju kako plemenito razvedrilo. Družba sama še ni vse. Mnogim jo deloma nadomešča lepa knjiga, leposlovna ali znanstvena, gospodarstvo, godba in razne druge panoge umetnosti. Kdor ni navezan na eno teh opravil, tega skoro ni mogoče šteti med izobražence. Nekje je zapisano, da po zasebni knjižnici takoj spoznaš človeka. Ni pretirana ta sodba. Imam prav značilne priče za to. Poznal sem nekoga, ki ni imel menda niti ene svoje knjige. Bil je po značaju zakrknjen in nedostopen, v šoli naravnost surov in strahovito zaljubljen v svojo modrost, pravi strah okoliški družbi. Drugi je ob selitvi prej prevajal zaboje knjig kot kaj drugega. Po prvem srečanju sem spoznal v njem ravno nasproten tip prejšnjega. In po daljšem občevanju sem videl, da se nisem prav nič motil. Ni bil sam umetnik, a odličien poznavatelj lepih umetnosti, ki so poleg prave domače vzgoje tudi domagale vzgojiti v njem plemenitega človeka. Rečem ti samo: Človeka z lepo knjigo se ne boj, boj se pa onega, ki je naravnost zaverovan v evangelij kakega političnega lista.